

**Konkurs przedmiotowy z języka polskiego
dla uczniów szkół podstawowych
15 lutego 2020 r. – zawody II stopnia (rejonowe)**

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz różne typy zadań. W zadaniu z czterema odpowiedziami wybierz tylko jedną z nich. W innych zdecyduj o prawdziwości zdań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 90 minut.

Powodzenia!

Tekst I. do zadań od 1. do 6.

Alfred Nobel był szwedzkim przemysłowcem i uczonym, który w 1867 roku opatentował dynamit. Zauważył jednak, że jego wynalazek zaczyna być wykorzystywany w sposób, który może zaszkodzić ludzkości, dlatego w swoim testamencie poprosił o przeznaczenie majątku na nagrody, których celem miało być docenienie przełomowych odkryć i dokonań. Co ciekawe, nagroda nie jest przyznawana w dziedzinie matematyki. Legenda głosi, że to za sprawą zdrady, której dopuściła się narzeczona Nobla, odchodząc z... matematykiem. Fundator dwukrotnie zmieniał swoją ostatnią wolę i dopiero na rok przed śmiercią w 1895 roku zapisał ostateczną wersję testamentu. Ustanowił w nim nagrodę *dla tych, którzy w danym roku przynieśli największe korzyści rodzajowi ludzkiemu*.

Od początku ustalił też pięć dziedzin, w których miało być przyznawane wyróżnienie: fizjologię lub medycynę, fizykę, chemię, literaturę i obronę pokoju. Wskazał też instytucje odpowiedzialne za przyznawanie nagród w każdej z dziedzin. Wielkie nieobecne – biologia, matematyka czy filozofia – nie były dla Nobla dziedzinami ze znaczącym potencjałem. Warto jeszcze dodać, że słynna nagroda nie jest przyznawana pośmiertnie.

Prace nad wyborem laureata z konkretnej dziedziny trwają cały rok. Początkowo kandydaci muszą zostać zgłoszeni do Komitetu Noblowskiego. Następnie odbywają się obrady, podczas których dyskutuje się na temat ich osiągnięć. Po etapach selekcji i weryfikacji 10 grudnia uroczyście nagradzany jest zwycięzca. Warto również podkreślić, że wysokość nagrody finansowej, którą dostaje laureat, co roku ulega zmianie.

Od 1901 roku Nagrodę Nobla otrzymało 112 znamienitych literatów. Zgodnie z zamysłem fundatora powinna ona trafiać do osób, których dzieła mają charakter idealistyczny i znacznie się wyróżniają. Polska doczekała się pięciu noblistów w tej dziedzinie. Pierwszą nagrodę otrzymał Henryk Sienkiewicz w 1905 roku za *wybitne osiągnięcia w dziedzinie epiki i rzadko spotykany geniusz, który wcielił w siebie ducha narodu*. Kolejną Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury przyznano w 1924 roku Władysławowi Reymontowi *za wybitny epos narodowy, powieść „Chłopi”*. To właśnie Reymont jako jedyny otrzymał nagrodę za konkretne dzieło, a nie za całokształt pracy twórczej. W roku 1980 doceniono twórczość Czesława Miłosza, który *z bezkompromisową jasnością postrzegania wyraził warunki, na jakie jest wystawiony człowiek w świecie ostrego konfliktu*. W 1996 roku nagrodzona została krakowska poetka Wisława Szymborska, a o jej poezji napisano w uzasadnieniu, że *z ironiczną precyzją pozwala historycznemu i biologicznemu kontekstowi wyjść na światło we fragmentach ludzkiej rzeczywistości*. W 2019 roku literacką Nagrodę Nobla za rok 2018 otrzymała Olga Tokarczuk *za wyobraźnię narracyjną, która z encyklopedyczną pasją prezentuje przekraczanie granic jako formę życia*.

Odbierając nagrodę, pierwszy polski noblista, Henryk Sienkiewicz, powiedział: *Ci, którzy mają prawo ubiegać się o nagrodę ustanowioną przez szlachetnego filantropa*, nie należą do ludzi jednego szczepu i nie są mieszkańcami jednego kraju. Wszystkie narody tego świata idą w zawody o tę nagrodę w osobach swoich poetów i pisarzy. Dlatego też wysoki areopag**, który tę nagrodę przyznaje, i dostojny monarcha, który ją wręcza, wieńczą nie tylko poetę, ale zarazem i naród, którego synem jest poeta.*

* filantrop – człowiek udzielający bezinteresownej pomocy; dobroczyńca.

** areopag – grono osób rozstrzygających o czymś w sposób autorytatywny, oparty na autorytecie zapewniającym wiarygodność.

Oprac. na podstawie: <http://przystaneknauka.us.edu.pl/arttykul/poczatki-nagrody-nobla>
<https://polszczyzna.pl/polscy-noblisci-w-dziedzinie-literatury/>

1. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe. (0-1)

Ostatnią nagrodę w dziedzinie literatury otrzymała Polka za rok 2019.	P	F
Suma wypłacanej laureatom nagrody jest niezmienna.	P	F

2. W którym roku po raz pierwszy przyznano nagrody ustanowione przez Nobla? Całą odpowiedź zapisz słowami. (0-1)

.....
 .....

3. Napisz w formie równoważników zdań, jaka jest kolejność prac nad wyborem laureata Nagrody Nobla. (0-2)

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

4. Połącz odpowiednie fragmenty *Tekstu I*, dotyczące polskich noblistów literackich z ich nazwiskami, wpisując właściwe numery do tabeli. Jedna z podanych informacji pasuje do kilku nazwisk. (0-1)

1. 2019   2. duch narodu   3. 1924   4. konkretna powieść   5. 1996
 6. całokształt twórczości   7. 1905   8. wyobraźnia narracyjna   9. 1980
 10. ironiczna precyzja   11. bezkompromisowość

Henryk Sienkiewicz	
Władysław Reymont	
Czesław Miłosz	
Wisława Szymborska	
Olga Tokarczuk	

5. Przedstaw główną myśl zawartą w słowach wypowiedzianych przez Henryka Sienkiewicza podczas odbierania nagrody. Nie cytuj. (0-1)

.....
 .....

6. Kogo Henryk Sienkiewicz nazwał w swojej wypowiedzi filantropem? (0-1)

.....

7. Wyjaśnij, co to jest ironia. (0-1)

.....
 .....

8. Napisz zaproszenie na spotkanie z Olgą Tokarczuk zorganizowane przez Klub Miłośników Książek w Sulechowie. Zachęć do udziału w tym spotkaniu, używając dwóch argumentów. (0-3)

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

9. Wyrazy: nagroda, nagrodzić, nagrodzony są (0-1)

- A. homonimami.
- B. synonimami.
- C. antonimami.
- D. wyrazami pokrewnymi.

10. Cytat z *Tekstu I*: *Warto jeszcze dodać, że słynna nagroda nie jest przyznawana pośmiertnie* to (0-1)

- A. zdanie złożone z podrzędnym dopełnieniowym.
- B. zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym.
- C. zdanie złożone współrzędnie wynikowe.
- D. zdanie złożone współrzędnie łączne.

Tekst II. do zadań od 11. do 12.

Wisława Szymborska, *Kałuża*

Dobrze z dzieciństwa pamiętam ten lęk.
Omijałam kałuże,
zwłaszcza te świeże, po deszczu.
Któraś z nich przecież mogła nie mieć dna,
choć wyglądała jak inne.

Stąpnę i nagle zapadnę się cała,
zacznę wzlatywać w dół
i jeszcze głębiej w dół,
w kierunku chmur odbitych
a może i dalej.

Potem kałuża wyschnie,
zamknie się nade mną,
a ja na zawsze zatrzaśnięta – gdzie –
z niedoniesionym na powierzchnię krzykiem.

Dopiero później przyszło zrozumienie:
nie wszystkie złe przygody
mieszczą się w regułach świata
i nawet gdyby chciały,
nie mogą się zdarzyć.

Z tomu: *Chwila*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2002.

11. Uzupełnij poniższy tekst informacjami na temat wiersza *Kałuża*. (0-2)

W wierszu przywołany został lęk z dzieciństwa oparty na przekonaniu, że .....

.....

Utwór W. Szymborskiej to przykład liryki bezpośredniej, ponieważ .....

..... Podmiotem lirycznym jest .....

.....

12. Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych. (0-1)

Słowa: z niedoniesionym na powierzchnię krzykiem to A/B, której funkcja polega na C/D.

- A. apostrofa
- B. przenośnia
- C. ukazaniu bohatera w sytuacji bez wyjścia.
- D. zwróceniu się do adresata z prośbą o ratunek.

13. Zapisz następujące formy przypadków rzeczownika *kałuża*: (0-2)

dopełniacz, liczba mnoga – .....
narzędnik, liczba pojedyncza – .....

14. Wyraz *wszystkie*, który pojawił się w wierszu, jest (0-1)

- A. przymiotnikiem.
- B. przysłówkiem.
- C. zaimkiem.
- D. liczebnikiem.

15. W którym z poniższych wyrazów pisownia „ż” jest zgodna z tą samą zasadą ortograficzną, jaka występuje w wyrazie *może*? (0-1)

- A. zboże
- B. kałuża
- C. świeże
- D. pieniążek

16. *Jakaś tajemnica mogła tkwić w kałuży? W dzieciństwie jednak każdy przedmiot – kamień polny, kolek od płotu (...) mają tyle tajemnic, ile ciekawości, fantazji w dziecięcej głowie.*

Jerzy Żelazny

Napisz rozprawkę, w której rozważysz, na czym polega niepowtarzalny urok zabaw dzieciństwa. Odwołaj się do wybranych utworów literackich. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów. (0-20)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

